



Nro. 18.

A FELS. R. TSASZARNAK ÉS A. KIRALYNAK
KEGYELMES ENGEDELMEBÖL.

*Költ Bétsben Pénteken Augustusnak 30-ik napján,
1799-ik esztendőben.*

Hadi Történetek.

A' Fels. udvari hadi Cancelláriának tegnap előtt este ki adott különös Tudositása két nevezetes dolgot foglal magában, úgymint, azon Olasz Országi nevezetes, 's reánk nézve dicsőfféges hadi történetnek környűállasos előadását, a' mellyet *Augustus 23-ikán*, a' 10-szám alatt költ Magy. Kurirunkban Erd. Olvasóinkal rövideden közlöttünk; és a' Cs. Királyi 's Francia armádiák közt, ezen folyó hónapnak 14 ik, 's következett napjain, Helvéczziában történt apró de véres tsatákat. Mi mind a' kettőt, a' mint lehet, sámmásan ugyan, de érthetőképen ki-

vánnyuk a' Magy. Kurir Olvasói eleibe terjeszteni.

I. A' mi az elsőbbit illeti, azt a' B. Kray (vólt *Eszterházy Antal*) Magyar gyalóg Regimentjéből való derék tizt, Kapitány Lang hozta ide mostanában. E' szerént a' Tudositás szerént, minekutánna az *Alessandriai* és *Seravallei* erősségek meg szabaditattak vólna az ellenség hatalma alól, abban foglalatoskodott Gr. *Suwarow* Orosz fő hadi vezér, hogy lassan lassan közelebb mehessen a' Genuai tenger partokhoz, 's onnan is ki küzöbölhesse a' Francziákat. Arra való nézve, elsőben is a' *Rivalta* és *Pozzolo-Formigaro* közt lévő tágas térségre telepítette le az egyesült Cs. Királyi és Orosz armádiát, annakutánna pedig egynéhány osztály sereget küldött ki az ellenséges armádia mozgásainak izemen való tartására.

Joubert Fr. fő vezér, a' kinek kórmánya alá adattatott az Olasz Országi Fr. armádia, a' segítő seregeknek, *Augustus* első napjaiban hozzá lett érkezése után egész erejével azon iparkodott, hogy a' *Tortónai* erősséget a' Cs. Királyi seregeknek ostromja alól fel szabadithassa, 's az által utat nyithasson magának a' *Pedemonti* herczegségbe való újabb bé nyomulásra. E' végre három *Colonnéra* osztotta fel a' kórmányára bízott, mintegy 45000 főből álló Francia armádiát, mellynek egyikét, *Augustus* 13 ik napján, *Spignon* és *Aquin* által a' *Bormidai* völgybe, a' masikát az *Errói*- és *Orbai* völgyekbe, a' harmadikát a' *Scriviai* völgybe küldötte előre, 's akként helyheztette armádiáját, hogy annak bal szárnya egészen a' *Palztoránai* hegyek lánczának végeig nyult ki, 's számos ágyukkal vólt meg erősítette; a' dereka és a' frontja a' *Novi* mellett *Seravalle* felé ki nyuló hegyek menté-

ben állott, és ekképen mind *Novi* várasa, mind az az előtt fekvő, lassan lassan fellyebb emelkedő, 's tserjékkal és fűrű erdővel telyes hegyek által védelmezett; jobb szárnya pedig a' *Seravalle*ig ki nyuló hegyeknek hátán telepedett le, 's szinte azon várasig nyult ki.

Joubert fő vezérnek ártalmas feltételét meg akarván *Gr. Suwarow* Feldmarsal akadályoztatni, *Augustusnak* 15-ik napjára határozta meg az ellenségnek meg támadását. Mellyet hogy annyival ízerentséesebben végbe vihessen, az előtt való nap *B. Kray* hadi Tárnok mestert olly rendelés mellett indította ki a' Cs. K. táborból, hogy az ellenség bal szárnyát meg kerülvén, vágjon a' hátába; más részről 8. batallion Orosz gyalogságot küldött jobb szárnyának nyughatatlankodtatására, az ármádiá derekának jobb szárnyát *Gr. Bellegarde*, bal szárnyát *Ott*, a' két szárnyon álló lovasságnak vezérlését pedig *Gr. Pálffy* Generalisokra bizta.

Gr. Bellegarde támadta meg leg elsőben az ellenséget, és ámbár igen jó helyen állott és sok kártáts golyobisokkal védelmezte légyen is az ellenség maga tányáját, még is mindazáltal egynehány meredek tetőket el foglalt a' kórmánya alatt vóló vitéz nép, hanem több segítség menvén az ellenség védelmezésére, kentelen vólott az általa már el foglatatott tetőket is el hagyni, 's magát hátrább vonni.

Ezen idő tájban ütöttek herczeg *Pancration* és *Milladorovich* Orosz Generalisok is a' *Novi* várasában és az az előtt fekvő tetőkön állott Francziákra, de ők sem nyomhatták el a' magokat igen erőssen védelmezett ellenséget, 's e' miatt *B. Kray* sem vihette a' reá bizatott dolgot végbe.

De azért még sem tsüggedt el Gr. *Suwarow* fővezérnek a' szive; hanem egészlen meg lévén ő a' Cs. Királyi és Orosz seregeknek álhatatosságokról győzöttetve, *Melas* lovasság Generalisát küldötte ellenek, 's utánna indította azon Orosz hadi népet is, a' melly a' *Dörfelden* Generál kormányá alatt a' *Noviba* vivő országos út mellett vigyázni parantsoltatott.

Azonközben 2 Orosz batallion gyalogság menvén B. *Kray* segítségére, ő is meg ujitotta a' tsatát, de még ekkor sem vehetett a' magát a' kétségbe eséig védelmezett ellenségen diadalmat. Arra való nézve harmadszor is próbát tétetett vele Gr. *Suwarow*, melléje adván az Orosz seregeknek nagyobb részét, *Frölich*, *Lusignan*, és *Loudon* Cs. K. Generalisokat is, a' kik között legelsőben is *Lusignan* General Major hágott fel az ellenség által el foglaltatott tetőkre, minden nehézségeken erőt vett, és ha hármias sebbe, 's azok miatt fogságba nem esett volna, sokkal több kárt okozott volna az ellenségnek,

A' *Melas* General vezérlésére bizatott *Colonne* is rendkívül való vitézseget mutatott ezen tsatában, és nemcsak vissza nyomta az ellenséget a' maga posztyáig, hanem, azon túl is tovább üzte azt. — Herczeg *Lichtenstein* is élt a' kedvező alkalmatosságokkal, és mindenütt, a' hol szükségesnek lenni látta, jelenvölt az alatta lévő lovassággal.

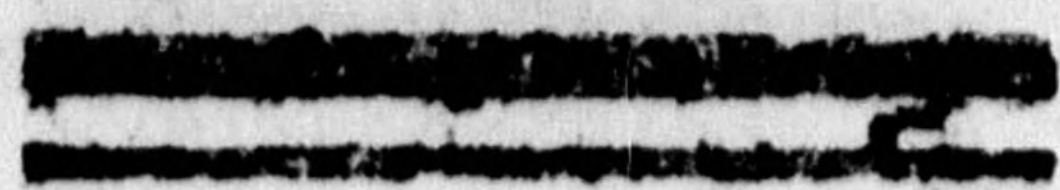
Azonközben értesére esvén *Melas* Generálnak az, hogy a' Cs. Királyi és Orosz seregek azokat a' hegytetőket, a' mellyeken vala az ellenség ereje, mindenütt el foglalták, 's győzedelmet vettenek volna, a' *Novi* előtt fekvő tetőkre küldötte a' *Paar* granatiros batallionját, a' melly az ő szeme láttára fel hágott arra, és

nem ügyelvén az ellenség rettentő ágyú és kártats tüzére, tsupa bajonettakkal üzte őket onnan le.

Az egyesült Cs. Királyi és Orosz seregeknek ezen vitézi tetteik, 's szerentséjek olly nagy rémülésbe ejtették az ellenséget, hogy azt sem tudta valóban, merre kellelisen nékie futni; és minthogy nagy félelelem és zürzavar vette őket környül, mind maga *B. Kray*, mind nevezetesen *Déway* fő Szrázsamester a' Palatinus Huszár Regementjéből, *Kees* Fő Strázsamester a' Császári Dragojos Regből, mind a' Sztáray gyalog Regementjéből való Kapitány *Bakonyi*, a' kormánya alatt lévő 3 ik batallionnal hasznokra fordították ezen armadiáknak kedvező idő pontját, és *Colli* Fr. Generallal együtt mintegy 2000 embert, és sok ágyút, 's munitios szekeret ejtettek rabságra.

Az ellenségnek ezen tsatában szenvedett veszteségét leg alább 3000 hóltakra, 4000 fogságba estekre, lehet tenni. A' sebbe esteknek száma sem vólt kevesebb. *Grouchier* és *Perignon* Osztály Generálok, és *Colli*, 's *Bardon* brigada Generálok is fogságunkba estek, *Joubert* fő vezérről pedig azt mondják, hogy ő mingyárt a' tsata kezdetében sebbe esvén, *Novi* városában meg is hólt. — Az el fogatott Fr. Generalok azt beszéllik, hogy az ő veszteségekreá ment 18 ezer emberre, és hogy a' mi kártats tüzünk nagyon öszve rongálta az ő sebbe esett katonáikat.

A' Fels. udvari hadi Tanáts által ki adatott különös Tudósítás szerént, 18 fő tizt, és 889 all tizt ét köz ember hólt meg seregeinktől; 10 Stabalis 's 152 fő tizt, és 3636 all tizt és köz ember kapott sebet; *Lusignan* Generálison kívül, 24 fő tizt, 1320 all tizt és köz ember estenek rabságba 's tevelyedtek el.



A' meg holtak közzé számlaltatnak : Knorr fő hadnagy a' Kinsky Ferencz Rgből ; B. Koffler F. Hadnagy a' Jordiséből ; *Maythesi* F. Hadnagy a' Nadasdieből ; *Peillers* A. Hadnagy a' Mitrovszkieből ; *Fritzberg*, *Odenkirchen*, és *Petrak* F. Hadnagyok a' Tercziéből ; *Umlauf* F. Hadnagy, és *Wurmser* A. Hadnagy a' Lattermannéből ; *Führer* és *Andree* Zászlótartók a' Teutsmeisteréből ; *Jasper* Kapitány, és *Wiesefeld* F. Hadnagy a' Hufféből ; *Machlovitz* F. Hadnagy, *Kollerth* A. Hadnagy és *Alsinago* Zászlótartó a' Vukassovichéből, *Gruber* Fő Hadnagy a' Kheuléből ; *Maras* Zászlótartó a' Szluinerek közzül.

Sebbe estenek : A' General Stábnál *Steinmetz* Kapitány az *Erbach* Regementjéből ; *Gr. Foucault* a' Walliséből (Ezek mind ketten Adjutánsok voltak *Gr. Bellegardnál*) és *Troyer* Kapitány, *Odelga's Croissart* fő Hadnagyok azon Regementből — *Lewenehr* F. Hadnagy az *Orániai* Herczegéből ; *Bayer*, *Paul* és *Schweigard* A. Hadnagyok a' Wallis Mihalyéből ; *Eiselsperger* A. Hadnagy a' Kinsky Ferenczéből ; *Adler* és *Schwimborn* a' Jordiséből ; *Brambero* Kapitány, és *Bono* F. Hadnagy a' *Schröder* Wilhelméből ; *Præloog* Kapitány, *Reuland* F. Hadnagy, a' Klebekéből ; *Mann* Kap. a' Lattermanéből ; *Richter*, *Münzer* és *Jocz* F. Hadnagyok a' *Fürstenberg*éből ; *Mohr* Fő- és *Seconda* A. Hadnagyok a' *Stuart*éből ; *Pertusi* Obristlajtnant, *Michalecz*, *Bayeri*, *Tartier*, *B. Stutterheim* Kapitányok ; *Pohacker*, *Miasga* Fő és *Münzinger's Varga* A. Hadnagyok, *Ponti* és *Grabowszky* Zászló tartók a' Nadasdieből ; *Kleber* Kap. *Rumpf* és *Hausleitner* Fő- *Wonisland*, *Mayerhofer*, és *Leuk* A. Hadnagyok, *Zwenger*, és *Mittruzzi* Zászlótartók a' Mitrovszkieből. — *Marcant* F. Strázfamester, *Raglovich*, *Grau*, *Gollenhofer*, és *Tibad* Kapitányok, *Kiss*, *Abramovich*, *Hornig* és *Hofmeister* Fő- *Mesmacre* és *Zlinsky*

A. Hadnagyok, *Gr. Betting, Gomborg, és Gollenhofer* Zászló tartók, nem különben *Perkes* Reg. Adjutans a' Sztáraieból. — *B. Gall és Auerveck* Kapitányok; *Kopf, B. Gallenfels, és Rousseau* A. Hadnagyok; *Schurreg és Schönfelder* Zászló tartók a' Terziéből. — *B. Rüdte* Oberster, *Sommer és Füllenbaum* Kapitányok, *Pöltel, Poinel és Lorberau* A. Hadnagyok a' Lattermannéből. — *Margot F. Strázsamester, Corterer, B. Stahl, 's Gr. Cornei* Kapitányok; *Haimann, Bruder, Dobay, Herweg és Renette* Fő - *Laudenberg, Burcell, Krall, Gr. Thurn, Rieder, Franz és Immhof* A. Hadnagyok; *Riegel és Remnitzky* Zászló tartók a' Teutsmeisteréből. — *Moslitz és Koseritz* F. Strázsamesterek; *Fleischer, Staeger és Kautz* Kapitányok; *Guttmayr* Fő - és *Heinricker, Boccadoro, Donelli, Grevis és Dorn* A. Hadnagyok; *Adamy, Folkner, Potorny, Schlammersdorf és Nothkirch* Zászló tartók a' Huféből. — *Debeaut* Obristlajtnant, *Payerle, Hartel, Walter és Alemann* Kapitányok; *Récsey és Ternyei* Fő - *Radenitz, Eisler és Sretsey* A. Hadnagyok; *Renner* Zászló tartó a' Vukallovicheből. — *Reichard, Müller, Kölbeck, és Mittermacher* Kapitányok; *Porasiri és Dupski* Fő - *Weynhauer és Reisinger* A. Hadnagyok; *Figalla, Kreitzer és Devary* Zászló tartók a' Kheuleből. — *Postrehowsky* Oberster; *Potornyay, Andrássy és Récsey* Kapitányok; *Schocktschovich* Fő - *Bobich, Zachak, Rühzel, Kosoly, Schiffmann és Zaitter* A. Hadnagyok; *Wecsy, Zámbery és Brulich* Zászló tartók a' Gyulaiéből. — *Mamola, Rodich, és Schrauf* Kap. *Terbicovich, Maydich, Gollob, Lang és Csermelö* Fő - *Kossanovich és Kranovich* A. Hadn. *Kummerhofer és Petrovich* Zászló tartók az Ogulinusok között. — *B. Rossich, Raczkay* Fő - és *Radoschai* A. Hadn. a' Szluinerek között. — *Suchanek* F. Hadn. a' Lobkovitz Dragonyos seregéből. — *Asi* A. Hadn. a' Lewenehreből. — *Steingrubor* F. Strázsamester az 5-ik Huszár Reg.

ből. — *Dobay* F. Strazsm. B. *Luzsinsky* és *Simonyi* F. Hadn. a' Palatinus Hufz. Regből. — *Huttern* Kap. és *Berszovitz* F. Hadn. a' János Fő Herczeg Drag. Regből.

Hadi fogságba estek; *Scheway* F. Hadn. az *Antal* F. Herczeg Regből. — *Bougard* Zászló-tartó a' *Mitrovizkiéből*. — *Benning* és *Frohman* Zászlót. a' *Sztáraiéből*. — *Gr. Lichtenberg*, B. *Kripp*, B. *Stephanie* és *Waldau* Kapitányok; *Hessen*, *Greipel*, és *Trapp* Fő- és *Viola* A. Hadn. 's *Lichtenfeld* Zászlót. a' *Terziéből*. — *Meixner* és *May* Kap. *Grassera* és *Rickauer* A. Hadn. a' *Teutsmeisteréből*. — *Vidahovich* és *Sax* A. Hadn. a' *Vukasovichéből*. — *Wukovich* Kap. és *Rendulich* A. Hadn. az *Ogulinusok* között. — *Horváth* F. Hadn. az 5-ik Hufz. Regből.

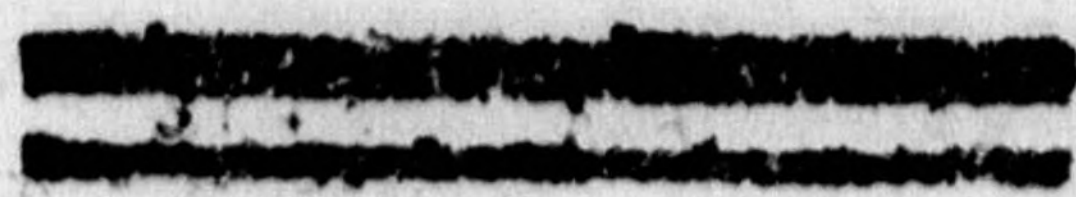
2. Epen akkor, a' midőn Olasz Országban ezek történtek, *Károly* Kir. Fő Herczeg 18 ik *Augustus* Tudositása szerent, *Helvecziában* is véres csaták voltak, és annakelőtte negyed nappal, ugymint *Augustus* 14 ikén, mind *Jellachich* Generalis positioját a' *Sill* vize mellett, mind *B. Hocze* F. M. Lajtnantot *Tigurum* előtt igen mérgesen megtámadtak a' *Francziák*, hanem minekutánna egynéhány szerentsétlen próbát tettek, 's mindenkor vissza verettettek volna a' mi vitéz seregeink által, végtére vissza vonták magokat előbbi tanyájokra. Ellenben *Jellachich* Generális, azon tanyájából, a' mellyben eddig feküdt vala, és a' *Schwizeri* Contonban volt batallionunkat is hátrabb nyomván. *Jastberget*, *Katzensteigot*, és *Einsiedelt* el foglalták, a' melly miatt kéntelen volt *Jellachich* Generalisunk magát az *Etzelbergre* vissza húzni. —

Mégezzel sem elégedett meg az ellenség, hanem *Augustus* 15 és 16-ik napjain ujobban meg

támadta nevezett Generálifunkat, még pedig olly nagy erővel és mérgelességgel, hogy mind ő nékie, mind a' *Schwiczi Canton*ban tanyázott Eötvös Fő Strazsamesternek, egészlen a' *Linth* vizéig kellett magokat vissza vonni. — Ahozképest olly parantsolatot adott ő Kir. Herczega *Hocze F. M. Lientinantnak*, hogy minden késedelem nélkül 9 batallion gyalogságot küldjön *Jellachich* General segítségére, és hogy mindenünne igyekezzen az ellenséget ki küzöbölni.

Olasz Ország.

Marquis Caraccioli felől, a' kiről már a' Magy. Kurir azt hirdette, hogy ötet *Nelson* Admiralis, *Nápoly* városának vissza vétele után a' *Minerva* nevü hajónak árbocz fájára fel akasztatta, illyetén tudositást olvasunk az *Olasz Országi közönséges levelekben*. *Caraccioli* 32 esztendő korában végeztetett ki gyalázatos halállal e' világból. Első ifjuságotól fogva *Nápolyi* Kir. hadi szolgálatban vólt, és sok kegyelmeségét tapasztalta uralkodó fejedelmének. Szüntelen a' Király körül vólt, még azon szerentsétlen expeditióban is, a' melly miatt *Siciliába* kellett a' Kir. Familiának költözni. *Palermóba* is el ment ő a' Királlyal; hanem rövid ott mulatása után engedelmet kért a' *Nápolyba* való visszafizátérésre, olly szin alatt, hogy hátra maradt betses jószágait a' *Francziáktól* meg menthesse. De mihelyt *Nápoly* városába ért, leg ottan a' republikánusokhoz adta magát, és azon flottának, kormányát, a' mellyet a' Király ellen akartak küldeni, magára vállalta. — A' *Francziáknak* *Nápolyból* lett eltávozások után, hajóival együtt el fogatott az *Anglusok* és Kir. hajó seregek által, és rövid hadi processusa után, a' mint fellyebb is meg mondánk, fel akasztatott. — Hólt teste egynéhány font ónnal meg nehezítetvén a' tengerbe vettetett.



A' Nápoly Országi rebellisek 3 réndre vagy-
nak fel osztattatva ; az elsőben a' valóságos Ja-
cobinusok és másokat el tsábitók; a' másodikban
a' republikánusok; a' harmadikban az el tsábi-
tattak, avagy el tantorodtak vagynak. Az el-
sőbb rendbeliek a' törvény szerént meg vizsgál-
tatván, érdemek szerént meg fognak büntetőd-
ni; a' másod rendbeliek számkivetésbe küldet-
tek, úgy mindazáltal, hogy ha magokat meg
tudják igazítani, vissza mehessenek honnyaikba;
a' harmad rendbelieknek tökéletelen meg kegyel-
mezett a' Király.

A' Bolognai tudosítások szerént, 5000 főből
álló Auszriai és Orosz katonaság marfirozott ot-
tan keresztül *Augustus* 9-ik napján Róma felé,
még pedig olly nagy siettséggel, hogy a' gyalog-
ságnak el vitelére 700 szekerek állitattak ki. —
Ez a' katonaság a' Cardinális *Ruffo* kormánya
alatt lévő Nápolyi ármadiához fogja magát tsatol-
ni, és azokat a' helységeket, a' mellyek még a' Fran-
cziák birtokában vagynak, ugymint *Romában* az
Angyal várát, *Ankonát*, és *Civitavechiát* vissza
venni segiteni.

Az egész Római Status fel költ a' Francziák
ellen, és nem sokára mind onnan, mind a' több
Olasz Országi tartományokból ki fognak üzettet-
ni. Imitt amott sok ezren meg ölettettek köz-
zülök, úgy hogy, most is bé tellyesedett ama köz-
példa beszéd : *Olasz Ország temető helyek a'
Francziáknak.*

Gróf *Klenau* Cs. K. Generál 20000 emberrel
marfirozik Toskonából Luckán keresztül Genua
felé. Ennek el vétele, és a' Francziáknak egész
Olasz Országból leendő ki üzettetések után, 30
ezer főből álló Nápolyi sereg fogja magát az
Auszriai és Orosz ármadiához tsatolni. — A' mi-
dön Gr. *Suwarow* Feldmarsal leg elsőben *Man-
tuának* vissza vétetését hállotta volna, térdre es-
vén sokáig imadkozott.

A' Livornói kereskedőknek meg izente Gr. Suwarow, hogy minthogy ő most *Genovához* közelget, elegendő eleséget és hajókat készítsenek armadiája számára. Továbba ki hirdettette, hogy a' melly hajók a' Francziák számára *Genovába*, *Nizzába*, *Tulonba* és masuya, vagy eleséget, vagy munitiót visznek, minden külömbség nélkül confiscaltassanak. A' Fels. Szárdiniai Király a' *Pedemonti* armadia Generalissimusává tette ezt az ősz héróft.

Helvétzia.

General *Massena* azért kívánnya a' maga armadiájának *Wallisban* fekvő bal szárnyát meg erőssíteni, mivel attól tart, hogy *Mantua* várának vissza foglaltatása után, oda fognak a' Cs. K. seregek ellene menni. Fr. General *Hardy* 8 batallion gyalogsággal, és 4 compania pattyusokkal vigyaz a' *Lemanni* Cantonban, a' kik igen nagy terhekre vagynak a' lakosoknak. — Helvétus General *Kellert* minden hadi szolgálatra alkalmatlannak lenni itilte a' hadi itilő szék, kiváltképen azért, hogy még eddig, valaményifzer commandirozott, mindenkor részeg vólt.

Károly Kir. fő herczeg a' Zürchi Cantonhoz és várashoz intézett kegyelmes levelében nagyon meg ditírte a' lakosokat, hogy ők a' Franczia tábornak szeme láttára, és füle hallattára, azon nagy örömöket, mellyet a' Cs. Király armadiának Olasz Országi szerentsés elő menetelekből vettek, nyilván ki nyilatkoztatták.

Lehetetlen *Walésiának* szomorú állapotját, és azon nyomoruságot, a' mellyet annak szánozkodásra méltó lakosi, és az ott lévő Franczia katonaság szenvednek, le írni. Az utólsobbaknak gyakran se kenyerek, se húsok, se köntösök, se zsóldjok nintsen, melly miatt rakásra hüllanak egymás után. — Más Cantonokban sinte

jobb dolgok a' Franczia katonáknak ; ellenben a' Fr. Commissariusok, és liferánsok tömik az érzényeiket, 's dobzodással és bujasággal töltik el idejüket.

Batava Respublika.

Augustus 6 ik napján egy Kurir érkezett *Madridből Hagába*, a' ki által azt a' tudositást vette a' Directorium, hogy az egyesült Franczia-Spanyol flotta a' Kádixi kikötő helyből ki evezvén, egyenesen a' Fr-tengeri partok felé vette az útját, egész erővel meg akarván az Auglusok titkos expeditioját akadályoztatni.

Augustus 2 ikán egy promemoriát küldött a' Batáviai Directorium a' Párisi Kormányfőzéknek, mellyben nagyon panaszolkodik azok ellen a' Párisi Journalisták ellen, a' kik a' Belga nemzetnek mostani előjáróit hiveségtelenséggel, és hazá árulással vádolni meg nem szünnek.

Eddig minden Hollandiai tartományban különös pénz neme veretett, és vólt folyamatban; hanem most azt végzette a' Hágai Directorium, hogy a' jövő esztendőnek kezdeté'öl fogva az egész Respublikában egy forma pénz folyjon, és hogy egy közönséges pénz verő mőhely állítsák fel *Amsterdamban*.

Franczia Respublika.

Az Orosz Császár, a' mint a' Párisi levelek is hirtelik, hadat izent a' Spanyol Királynak azért, mivel hogy ez el nem engedi magát a' Fr. Respublika baratlágától vonattatni.

Gen. *Bernadotte* mostani Fr. hadi minifter minden centralis Administratiókhoz egy circularis levelet küldött, a' mellyben arra serkengeti azokat, hogy mennél előbb állítsák ki a' segítő ba-

tallionokat, és hogy September 22. ik napjáig fegyverkeztesék fel azokat. A' Fr. Respublikának, *ngymond Circularis levelében*, annál rettentőbnek kell magát mutatni, mennél nagyobb mozdulásban vagynak a' Royalisták.

A' miképen több tudósítások hirtelik, igen nagy támadás vagyon Langvedociában, és 20 ezer infurgensek gyűlvén ölzve fejér Zászlókkal mársiroznak Toulouse várasa ellen, szüntelen ezt kiáltozván, *Ellyen a' Király!* Az ellének küldett republikanusí seregek meg verettetvén általok, kéntelenek vóltak magokat a' nevezett várasba bé vonni.

* * *

A' 9-ik szám alatt, Julius 30 ik napján költ *Magy. Kurirnak* utólsó lapján arra köteleztük vala magunkat, hogy az *Oesterreicher Jósef* tudós Orvos Doctor Ur *Magyar Országí természetes tsudállatos Sójának* külömbkülömbféle nyavalyaknak orvoslásában való hasznait, 's az avval való élésnek modját a' következő alkalmatossággal közleni fogjuk az Olvasó Publicummal.

Tett igiretünknek bé tellyesítését az akkor következett, és eddig szüntelen tartott foglalatosságaink hátraltatván, most már egész készséggel és örömmel tellyesítjük akkori fogadásunkat, tapasztalván azt, hogy a' mi *dühös állatok által meg marattakkal, vízbe fultakkal, a' kemény hidegekben meg fagyottakkal* s. a. t. való bánásnak modjáról tett hasznos jegyzéseinket sokkal nagyobb meg elégedessel olvasla légyen a' *Magy. Publicum*, mintsem mi reménylettük vala.

Maga *Oesterreicher* Doctor Ur, és mások tapasztalásaik szerént, igen hasznos és hathatos eszköz ez a' *Magyar Országí természetes tsudállatos Só*.

1. *A' gyulladó nyavalyáknak eltdvoztatások-
ra, a' midőn minden nagy érzékenység nélkül
kelletik a' gyomrot 's béleket a' benne lévő tsu-
nyaságtól ki tisztítani, és azoknak nagy mérték-
ben lévő erejét meg kissebbíteni. Hogy ezt mi-
velje ezen Só, meg tettik ennek hivesítő ízéből,
és a' vízben, 's több efelé eszközökben való kön-
nyü el olvadásából.*

2. *A' forró hidegeknek kezdetében, akár a'
vér gyulladásától, akár az epének nagy bövsé-
gétől, akár a' rheumatica, avagy hasogató ma-
teriától származzanak azok, még pedig nem an-
nyira a' testnek ki tisztítása, mint inkább a' test
nedvességeinek, az illy nyavalyákban kivánt bő-
séges italokkal való egyesítése által. Nem kell
mindazáltal úgy gondolkozni, mintha ez a' Só,
elegendő volna ezen veszedelmes nyavalyáknak
meg orvoslására; éppen nem, hanem, hogy azon
falu helységekben, a' hol semmi Orvosok nin-
tsenek, addig míg oda hivattatnának, azzal ha-
zonnal élhellen a' beteg.*

3. *A' gyomorban és bélleken nagyon meg
gyüllött epe sártól és takonytól származott nyava-
lyaiban a' gyomornak és beleknek, a' melly eset-
ben mint gyomor tisztító eszközzel, ugy kell
ezen Sóval élni, és így, a' mint alább meg fog
határozottatódni, egy kevésbé nagyobb dozist kell
abból bé venni.*

4. *Azon epe sártól eredett nyavalyákban, a'
mellyekben a' felettébb való epe sárt hánytató
eszköz által kellene ki üresíteni, hanem a' beteg-
nek valamely testbeli fogyatkozása miatt, nem
bátorfágos volna valamely erőltető eszközzel
élni. Illyenkor tsak apró és gyakorta való dó-
zisekben kell evvel élni, nem mint tisztító, a'
melly az illyen esetekben ártalmas volna, ha-
nem mint solvens az az, a' sürü epesárt fel oldó
szerrel.*

3. *A' nervusoknak, avagy idegeknek azon*

nyavalyáiban, a' mellyek fájdalommal vagynak öszve köttetve, és a' mellyek a' testnek erőtlenségétől és mérték felett való érzékenységtől veszik eredeket. Illyenek a' férfiakban a' *hypochondria*, az asszonyi nemben a' *hysteria*, avagy méh anya nyavalyája, 's több efélek. Ezeknek az ő gyógyításokban, a' felettébb való érzékenységet okozó materiának, ugymint a' fekete epe sárnak és sűrű takonynak el háritására kell az értelmes Orvosnak a' maga figyelmetességét függeszteni, és azokat, az érzékenységnek öregbitése nélkül a' testből ki hajtani igyekezni, erre pedig épen oly alkalmatos a' Magyar Országi természetes tsudálatos Só, mint *Glaubernek* mesterséges tsudálatos Sója.

6. Hasznos a' terhes asszonyoknak, mind a' szülés előtt mind az után. A' szülés előtt való szorulásokban, terhes fő fájásokban, éhtelenfében, és a' gyomorban 's belekben meg gyüllött motskoktól eredni szokott alkalmatlanságokban. A' szülés után, támadni szokott forró hidegekben, a' méh anyának és több szomszéd részeknek gyulladásra való hajlandóságában.

7. A' has üregében lévő belső részeknek, ugymint a' lépnek, májnak szorultságaiban (in *farctibus*), és az ezektől eredett nyavalyákban, a' sárgaságban, kolikában, a' vak arany érbén, melancholiában s. a. t.

8. A' *lymphaticus*, avagy vizet magokban tartó ereknek szorultságoktól származott nyavalyákban, ugymint a' *catharusban*, *rheumatisban*, fejer arany-érbén, és mirigyekben avagy a' mandoláknak daganatjában, a' mellyeknek eloszlatásokban igen hathatósnak tapasztaltatott ez a' Magyar Országi tsudálatos Só.

Az evvel való élésben, semmi mesterséges készítés, és egyelítés nem szükséges, igen könnyü azt vagy tsupa meleg vízben, vagy herbatéban, vagy limonadában el olvasztani, és mivel

mindenféle közönséges eledellel meg egyez, akár melly órában, akár reggel, akár este, akár ebéd előtt, akár utánna lehet vele élni. Minthogy jó ize vagyon, semmi gyomor imelgést nem okoz. Ha szomjuság követi, tiszta vizet is lehet reá innya. — A' ki a' savóval és savanyú, vagy mineralis vizekkel való éles előtt egy jó dozist ebből bé veszen, öregbiti az elsőbkeknek hathatosságát. Tulajdon tapasztalásából is tudja ezt a' Magy. Kurirnak egyik írója, a' ki ennekelőte 3 esztendővel hasznosan élt a' Füredi savanyú vizzel.

A' gyullasztó és forró nyavalyakban lenni szokott hőségnek merséklése, és a' vastag takonynak fel olvasztása végett, napjában 2 vagy 3 quintlit apróbb dózisokra fel osztva, a' gyomorban lévő tsunyaságnak ki üresítése és kitisztítása végett pedig 2—3 latot lehet bé venni. A' gyermekeknek 's gyenge személyeknek ezt a' vízben el olvasztatott Sót téjjel elegyítve kell bé adni.

A' ki ezen Magy. Országi tsudállatos Sónak eddig le irt hasznait jól megfontollya, méltán örvendhet, hogy a' jóltévő természet e' részben is sáfarkodott a' mi Magy. Hazánkknak, és haládó szivvel emlékezhetik Doctor *Oesterreicher* Urról, a' ki fok fáratságos visgalódásai után ezen természet javát fel fedezte, és ha másképen meg nem futalmaztathattya szorgalmatos iparkodását, sát, leg alább ne velle meg az ő hasznos talalmányát, sőt inkább ha hasznát fogja magán tapasztalni, másoknak is ajánlya az avval való elést. Kiváltképen a' falusi és szegény emberek, mint igen könnyen és óltsón szerezhető eszköznek, sokféle változásokban igen nagy hasznát vehetik ezen *Magyar Országi természetes tsudállatos Sónak*.